

Niets doen, is geen optie

Deltacommissaris Peter Glas

Speech tijdens de RIONEDdag 2020

6 februari 2020 in het Beatrix Theater te Utrecht

Meneer van Oostrum, meneer Gastkemper, beste Joost en Hugo, beste aanwezigen. Hartelijk dank voor de uitnodiging om hier vandaag aanwezig te zijn.

Voor wie mij niet kent: mijn naam is Peter Glas. Ruim een jaar Deltacommissaris. Regeringscommissaris voor het Deltaprogramma.

Ik neem u eerst even mee naar donderdag 19 december 2019. Nog maar kort geleden. Het was een koude maar zonnige dag. En het was ook een bijzondere dag. Omdat op die dag namelijk mijn kleindochter werd geboren. Met de prachtige naam Mare. Een toepasselijke naam ook. Voor een kleinkind van een Deltacommissaris. Weet u, als ik haar vasthoud, dan ben ik natuurlijk geen Deltacommissaris. Dan ben ik gewoon een trotse en blije opa. Ik kijk in de grote ogen van mijn pasgeboren kleindochter. Dan vraag ik mij af: als zij zo oud is als ik, hoe ziet de wereld er *dán* uit? In 2083? Welke wereld hebben wij haar dan nagelaten? Hoe ziet Nederland er uit? "Kan zij hier nog blijven wonen?" vragen sommigen zich hardop af. Vorige week nog in een open brief aan alle Nederlanders van publicist Rutger Bregman. En hoe zit het met *háár* kinderen en kleinkinderen?

Ik denk dat ik haar zie denken: "waarom vraag je dat aan mij? Ik zie bijna nog niets. En dan realiseer ik me: U. En ik. *Wij* kunnen *wél* verder kijken. Verder kijken dan we nu zien. Als we maar willen. Want wat we *nú* zien is dit. De top 5 heetste jaren wereldwijd vielen allemaal in de afgelopen vijf kalenderjaren. En in 2019 werd ook hier, in Nederland, het absolute hitterecord gebroken. Het was hier meer dan veertig graden. Veertig graden mensen! En hoe heet is het dan in de stad? Het klimaat verandert. En niet alleen de thermometer en regenmeter laten dat zien. Onze bodem droogt uit. En tegelijk hebben we te maken met hoosbuien, wateroverlast. En kijken we over de grens, ook met verwoestende overstromingen. Dus we *moeten* aan de slag. Nu. Voor het Nederland van straks. *Wát* er moet gebeuren - hoe, waarom, waar en door wie - verschilt per gebied, per gemeente. Maar *dát* we aan de slag moeten, staat vast. Niets doen, is geen optie.

Mijn moeder - 91 - woont in Lisse, tussen de bollenvelden. Zij hoorde dat de Keukenhof dit jaar dertig procent meer bloembollen heeft aangeplant. Niet om het park uit te breiden. Maar om te voorkomen dat de toeristen straks voor niets komen. Om in te spelen op klimaatverandering. En de Keukenhof is vast niet de enige organisatie die dat doet. Ook u bent - daar vertrouw ik op - al druk bezig met in te spelen op klimaatverandering. En daar ben ik blij mee. En we hebben een plan. Of liever gezegd, een programma. Het Deltaprogramma. Waarin we samen plannen maken en afspraken maken over de adaptatie-maatregelen die Nederland zullen

beschermen. Waardoor níet alleen u en ik veilig kunnen wonen en werken. Maar vooral ook onze kinderen en kleinkinderen. Mijn kleindochter. We kúnnen hun toekomst veilig stellen. Als we nu beginnen.

We hebben hoe dan ook te maken met een stijgende zeespiegel. Met rivieren die soms heel hoog staan en soms heel laag. En met hevige neerslag. Het klimaat in Europa lijkt op zijn kop te staan. Januari is bij ons al weer heel zacht, maar in Spanje hebben ze te maken met hoosbuien en sneeuw. Grotere extremen en schuivende klimaatzones. Dat is waar we rekening mee moeten houden. Waar we ons op moeten voorbereiden. Ook hier. Maar ik - als Deltacommissaris - kan dat niet in mijn eentje voor elkaar boksen. En ook u kunt het niet alleen. Het is een gezamenlijke opgave. Die kansen biedt om ook gezamenlijk te werken aan de oplossing. Samenwerken. Binnen de muren van uw organisaties. Én daarbuiten.

Een voorbeeld uit het Deltaprogramma 2020 is de gemeente Goeree-Overflakkee. Samen met de provincie Zuid-Holland en het waterschap Hollandse Delta heeft de gemeente meldingen, metingen en kennis bij elkaar gebracht in een stresstest. Het gaf inzicht in welke riolen bij extreem weer overstromen. En ook wat warm en zonnig weer betekent voor de recreatiesector en wonen. De gemeente gaat met al deze partijen in gesprek om te kijken welke acties nodig zijn om risico's te beperken en kansen te pakken. Dit is de afspraak die we met de VNG ook hebben gemaakt: we gaan van stress-testen naar risicodialogen, naar een gemeentelijke en regionale uitvoeringsagenda. Dus ook de laatste gemeenten, die nog niet zijn begonnen: ik roep jullie op om die stresstest te doen, en dan ook door te pakken. We kunnen het ons niet veroorloven om *niet* te weten wat onze kwetsbaarheden zijn. Niets doen, is geen optie.

En alles in je eentje doen overigens ook niet. Kijk hoe de gemeente Groningen momenteel een 'risicodialoog' voert. Om samen met burgers en bedrijven tot een klimaatambitie te komen. Waarin zij bovendien de wateropgave koppelt aan het energiezuiniger maken van de woonwijken. Er zijn meer transities en die zijn te combineren. De opgaven uit het Deltaprogramma zijn - naast een *wateropgave* - vooral ook een ruimtelijke opgave! Onze straten, fietspaden en stoepen. Onze duinen, bossen, en platteland. Onze woningen, kantoren en winkels. Die moeten allemaal weerbaar zijn. Bestand zijn. Tegen regen en wateroverlast. Tegen hitte en droogte. Tegen overstromingen.

Dus beste mensen, kom uit die koker! Zeg ik met een knipoog. Juist u: rioleurs, waterbeheerders, gemeenten. U bent de professional. U heeft de *know-how*. Kom uit je koker! Als er iemand is die met een brede blik naar de opgave kan kijken, dan bent u dat! U hebt ongetwijfeld al talloze werkzaamheden op stapel staan. En waar de schop sowieso al in de grond gaat, zijn er kansen genoeg om de omgeving nú aan te passen. Bijvangst wordt hoofdvangst. Als bij de aanleg van een tunnel, een plein, een

woonwijk, een bedrijventerrein al vóóraf wordt nagedacht over hoe om te gaan met hevige regenbuien. Met hitte en droogte. En met regionale overstromingsrisico's. De komende dertig jaar gaat immers bijna elke vierkante meter Nederland wel een keer op de schop. Dus maak uw omgeving op dát moment klimaatbestendig. En waterrobuust. Met andere woorden, maak *'klimaat-proof'* het nieuwe normaal. En maak wat nu nieuw is, straks vanzelfsprekend.

Nu is het wel zo dat de ene gemeente de andere niet is. En ook 'de ene natuur' is de andere niet. Weten wát er moet gebeuren, is maatwerk. En weten 'wie dat moet laten gebeuren' ook. De ene keer is dat de gemeente. De andere keer het waterschap. Maar soms ligt de actie ook bij burgers. Of bij bedrijven of nutsbedrijven. Of bij u. Of bij mij. Er is geen *'one size fits all'*-oplossing. Maar gelukkig is Nederland ook weer niet eindeloos verschillend. Gemeenten met een vergelijkbare ligging, of bijvoorbeeld dezelfde soort bodem, kunnen van elkaar leren. Zoals ook de gemeenten op de hoge zandgronden, in het oosten of zuiden. Die extra kwetsbaar zijn voor droogte. En in de Limburgse en Gelderse heuvels voor snel opkomende overstromingen. Die zullen vergelijkbare maatregelen moeten nemen. Dus waarom zou je zelf het wiel uitvinden? Hetzelfde geldt voor Laag Nederland, bijvoorbeeld in de veenweidegebieden. Die gemeenten daar hebben te maken met dalende bodems en verzilting. Of kijk naar het Rivierengebied. Waar de normen voor waterveiligheid streng zijn en meer dan 1000 kilometer dijken op normsterkte en hoogte moet worden gebracht. Leer daar van elkaar hoe je het gesprek met de omgeving voert. En bijvoorbeeld hoe je voldoende ruimte kunt reserveren, om ook later de dijk te kunnen blijven versterken, wanneer dat nodig mocht blijken. En het gebied dus niet 'op slot' hoeft. Zoek elkaar op. In eigen regio. En daarbuiten. Er is meer dat u bindt dan je wellicht in eerste aanleg zou denken.

Niets doen, is geen optie. Dat moeten ze ook hebben gedacht in: Nieuwegein, Eindhoven, Dordrecht, Zeist, Meerssen, Groningen, Utrecht, Enschede, Houten, Elburg, Apeldoorn. Gemeenten die allemaal pilotprojecten hebben, die van de minister van IenW een financiële toekenning vanuit het Deltafonds hebben gekregen om hen te ondersteunen. Daar ben ik heel blij mee. En met de wetswijziging die onlangs is goedgekeurd zullen er vanaf 2021 meer financiële middelen ter beschikking komen vanuit het Deltafonds. De gemeenten die ik net noemde, kunnen er meer worden. Dus benut ook ieders kennis en ervaring daarbij. Gebruik de kennis en *tools* van het platform Samen Klimaatbestendig. En de informatie op ruimtelijkeadaptatie.nl. Kortom: we moeten in actie komen! Met praten alleen komen we er niet. Alle pilots... alle stresstesten... risicodialogen... werkbezoeken... en congressen... Allemaal moeten die leiden tot concrete plannen, met concrete maatregelen en afspraken. Zo spraken we dat af in het Deltaprogramma, in het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie. Eind 2020: elke overheid een uitvoeringsagenda. Eind dit jaar dus. Het leek me goed om dat nog even op te halen. Een uitvoeringsagenda. Een concrete aanpak voor de klimaatopgave van elke gemeente. Met ook een rol voor u.

Want - dames en heren - op u rust een grote verantwoordelijkheid. Een gezamenlijke en individuele verantwoordelijkheid. Om de Amerikaanse oud-president Johnson te citeren: "Geen probleem te groot om samen op te lossen. Maar er zijn er weinig klein genoeg om het alleen te doen".

U bent hier vandaag naar het Beatrix Theater gekomen. Wat laat zien hoe belangrijk u dit vindt. En dat u stappen wilt maken. En daarom alleen al ben ik u dankbaar. Ik wil u bedanken voor uw inzet en voor uw ambitie. Niet alleen namens mijzelf - en iedereen die zich inzet voor het Deltaprogramma - maar ook namens mijn kleindochter. Mijn pasgeboren kleindochter Mare. Die de vruchten zal plukken van waar wij vandaag aan zijn begonnen. Want niets doen, is geen optie. Ik wens u veel inspiratie, veel energie en veel saamhorigheid bij uw belangrijke werk. En ik wens u nog een heel mooie RIONED-dag vandaag. Dank u wel.